

	HAGF2þE05 - Þjóðhagfræði Heimaverkefni úr köflum 19 - 28	Haustönn 2025
	Nafn: _____	Eink.: _____

Krossaðu við rétt svar. 1 kross á dæmi. Hvert dæmi 5%

1. Hver er meginmunurinn á viðskiptajöfnuði og fjármagnsjöfnuði, sem báðir eru hlutar af greiðslujöfnuði þjóðar?

- ☐ Viðskiptajöfnuður mælir flæði vöru og þjónustu, en fjármagnsjöfnuður mælir flæði eigna og fjárfestinga.
- ☐ Fjármagnsjöfnuður er undirliður í viðskiptajöfnuði sem sýnir hagnað af erlendum viðskiptum.
- ☐ Viðskiptajöfnuður sýnir aðeins útflutning en fjármagnsjöfnuður sýnir aðeins innflutning.
- ☐ Aðeins fjármagnsjöfnuður hefur áhrif á gengi gjaldmiðilsins, en viðskiptajöfnuður ekki.

2. Hvert var eitt af lykileinkennum Bretton Woods-gjaldeyriskerfisins sem Alþjóðagjaldeyrissjóðurinn (AGS) var stofnaður til að hafa umsjón með eftir seinni heimsstyrjöldina?

- ☐ Gengi flestra gjaldmiðla var fasttengt við Bandaríkjadal, sem var innleysanlegur fyrir gull.
- ☐ Gjaldmiðlar flutu frjálssir á markaði án nokkurra afskipta seðlabanka.
- ☐ Öll alþjóðaviðskipti fóru fram með notkun sérstakra dráttarréttinda (SDR) eingöngu.
- ☐ Evran var kynnt sem sameiginlegur gjaldmiðill fyrir öll aðildarríki.

3. Hver er grundvallarmunurinn á kenningu Adams Smith um algera yfirburði og kenningu Davids Ricardo um hlutfallslega yfirburði?

- ☐ Ricardo hélt því fram að tollar væru nauðsynlegir en Smith vildi afnema þá.
- ☐ Smith taldi að viðskipti væru aðeins hagkvæm ef land hefði algera yfirburði, en Ricardo sýndi fram á að viðskipti borga sig líka ef land hefur hlutfallslega yfirburði.
- ☐ Algerir yfirburðir byggja á fórnarkostnaði en hlutfallslegir yfirburðir byggja á heildarframleiðslu.
- ☐ Kenning Smiths á aðeins við um landbúnaðarvörur en kenning Ricardos á við um iðnaðarvörur.

4. Hvað af eftirfarandi er eitt af „fjórfrelsinu“ sem myndar grunn að innri markaði Evrópusambandsins (ESB) og Evrópska efnahagssvæðisins (EES)?

- ☐ Frjálst flæði vinnuafls.
- ☐ Frjáls beiting neitunarvalds.
- ☐ Frjáls aðgangur að menntun.
- ☐ Frjálst flæði upplýsinga.

5. Hver er einn af grundvallarmununum á aðild að Evrópska efnahagssvæðinu (EES) og fullri aðild að Evrópusambandinu (ESB)?

- ☐ ESB-ríki hafa engan aðgang að EFTA-mörkuðum, en EES-ríki hafa það.
- ☐ Aðeins fullgild ESB-ríki taka þátt í fjórfrelsinu.
- ☐ EES-ríki nota evruna á meðan ESB-ríki hafa eigin gjaldmiðla.
- ☐ Aðild að EES felur í sér þátttöku í innri markaðnum en ekki í sameiginlegri landbúnaðar- og sjávarútvegsstefnu ESB.

6. Hvað er átt við með því hlutverki peninga að vera „verðmælamælir“ (eða reiknieining)?

- ☐ Að peningar séu notaðir sem sameiginlegur mælikvarði til að meta og bera saman verðmæti ólíkra vara og þjónustu.
- ☐ Að hægt sé að geyma kaupmátt til notkunar seinna.
- ☐ Að verðgildi peninga sé alltaf stöðugt.
- ☐ Að peningar séu almennt viðurkenndir sem skiptimynt fyrir vörur.

7. Hvaða stjórnþæki notar Seðlabanki Íslands fyrst og fremst til að hafa áhrif á peningamagn í umferð og þar með verðbólgu?

- ☐ Reglugerð um hámarksverð á nauðsynjavörum.
- ☐ Bein kaup og sala á erlendum gjaldmiðli.
- ☐ Breytingar á stýrivöxtum.
- ☐ Ákvörðun um skatthlutföll fyrirtækja.

8. Hver var meginhugmynd kaupauðgisstefnunnar (merkantílsma) varðandi alþjóðaviðskipti?

- ☐ Að hver þjóð ætti að vera sjálfbær og forðast öll viðskipti við aðrar þjóðir.
- ☐ Að samvinna þjóða og sameiginlegur gjaldmiðill væri lykillinn að efnahagslegum árangri.
- ☐ Að alþjóðaviðskipti ættu að vera algjörlega frjáls og án tolla til að allar þjóðir gætu hagnast.
- ☐ Að auður þjóðar væri mældur í magni góðmálma og að markmiðið væri að hámarka útflutning en lágmarka innflutning.

9. Samningurinn um Evrópska efnahagssvæðið (EES) veitir þremur af fjórum EFTA-ríkjum aðgang að innri markaði Evrópusambandsins. Hvaða EFTA-land er ekki aðili að EES-samningnum?

- ☐ Liechtenstein
- ☐ Ísland
- ☐ Sviss
- ☐ Noregur

10. Hvað var eitt af meginmarkmiðum Maastricht-sáttmálans frá 1992?

- ☐ Að stofna Fríverslunarsamtök Evrópu (EFTA).
- ☐ Að koma á fót sameiginlegri landbúnaðarstefnu.
- ☐ Að leggja grunninn að Efnahags- og myntbandalagi (EMU) og sameiginlegum gjaldmiðli, evrunni.
- ☐ Að leysa upp Evrópubandalagið og stofna ný samtök.

11. Hvaða lönd voru í hópi stofnríkja Fríverslunarsamtaka Evrópu (EFTA) árið 1959, oft nefnd „hin ytri sjö“?

- ☐ Frakkland, Vestur-Þýskaland, Ítalía, Benelúxlöndin og Danmörk.
- ☐ Ísland, Finnland, Liechtenstein, Sviss, Noregur, Holland og Færeyjar
- ☐ Spánn, Grikkland, Írland, Noregur, Svíþjóð, Finnland og Portúgal
- ☐ Bretland, Danmörk, Noregur, Svíþjóð, Austurríki, Sviss og Portúgal.

12. Hver er meginreglan á bak við kenningu Davids Ricardo um hlutfallslega yfirburði (e. comparative advantage) í milliríkjaviðskiptum?

- ☐ Land ætti aðeins að flytja út vörur sem það getur framleitt meira af en önnur lönd, óháð kostnaði.
- ☐ Milliríkjaviðskipti eru aðeins hagkvæm fyrir lönd sem hafa algeran yfirburð í framleiðslu allra vara.
- ☐ Ríkisstjórnir ættu að beita verndartollum til að vernda innlenda framleiðslu sem hefur ekki hlutfallslega yfirburði.
- ☐ Lönd ættu að sérhæfa sig í framleiðslu þeirra vara sem þau geta framleitt með lægsta fórnarkostnaðinum samanborið við önnur lönd.

13. Hvert er eitt af helstu hlutverkum Seðlabanka?

- ☐ Að ákveða skattprósentur fyrir ríkissjóð.
- ☐ Að stýra peningamagni í umferð og hafa áhrif á vexti.
- ☐ Að veita einstaklingum og fyrirtækjum beina lánsþjónustu.
- ☐ Að tryggja að verð á öllum vörum og þjónustu haldist stöðugt.

14. Hvað er meginmarkmið EES-samningsins (Evrópska efnahagssvæðið)?

- ☐ Að koma á sameiginlegri mynt, evrunni, í öllum aðildarríkjum.
- ☐ Að stofna sameiginlegan her og utanríkisstefnu fyrir Evrópu.
- ☐ Að samræma landbúnaðar- og sjávarútvegsstefnu allra aðildarríkja að fullu.
- ☐ Að tryggja frjálsa för fólks, vöru, þjónustu og fjármagns milli aðildarríkja.

15. Hver af eftirfarandi stofnunum Evrópusambandsins hefur frumkvæðisrétt að lagasetningu?

- ☐ Evrópuþingið (The European Parliament)
- ☐ Framkvæmdastjórn Evrópusambandsins (The European Commission)
- ☐ Ráðherraráðið (The Council of the European Union)
- ☐ Evrópudómstóllinn (The Court of Justice of the European Union)

16. Hvað er átt við með „fljóttandi gengi“ (e. floating exchange rate) gjaldmiðils?

- ☐ Verðgildi gjaldmiðilsins er alfarið ákveðið af framboði og eftirspurn á gjaldeyrismarkaði án íhlutunar stjórnvalda.
- ☐ Ríkisstjórnin setur lög um leyfilegt verðbil sem gjaldmiðillinn má sveiflast innan.
- ☐ Verðgildi gjaldmiðilsins er fasttengt við annan gjaldmiðil, eins og Bandaríkjadal eða evru.
- ☐ Seðlabankinn ákveður verðgildi gjaldmiðilsins daglega út frá verðmæti gulls.

17. Hvað var eitt af upphaflegu markmiðum með stofnun

Alþjóðagjaldeyrissjóðsins (AGS) eftir síðari heimsstyrjöldina?

- ☐ Að stuðla að stöðugleika í alþjóðlegu gjaldeyrismálum og koma í veg fyrir samkeppnislækkun gjaldmiðla.
- ☐ Að veita þróunaraðstoð og lán til fátækustu ríkja heims fyrir innviðauppbýggingu.
- ☐ Að koma á fót alþjóðlegum fríverslunarsamningi til að afnema alla tolla.
- ☐ Að búa til sameiginlega mynt fyrir öll aðildarríki.

18. Hver er munurinn á Fríverslunarsamtökum Evrópu (EFTA) og Evrópusambandinu (ESB)?

- ☐ EFTA er tollabandalag með sameiginlegan ytri toll á meðan ESB er fríverslunarsvæði.
- ☐ EFTA er fyrst og fremst samstarf um fríverslun með iðnaðarvörur, en samstarf innan ESB er mun víðtækara og yfirþjóðlegra.
- ☐ Það er enginn grundvallarmunur; EFTA er einfaldlega eldra heiti yfir Evrópusambandið.
- ☐ Öll EFTA ríki eru einnig meðlimir í ESB.

19. Hvað er viðskiptajöfnuður (e. trade balance), eins og fjallað er um í kaflanum um greiðslujöfnuð?

- ☐ Heildarupphæð erlendra lána sem ríkissjóður hefur tekið.
- ☐ Munurinn á virði útfluttrar vöru og þjónustu og virði innfluttrar vöru og þjónustu á ákveðnu tímabili.
- ☐ Heildarvirði allra eigna sem Íslendingar eiga erlendis.
- ☐ Munurinn á heildarinnflutningi og heildarútflutningi fjármagns til landsins.

20. Hvaða sambandi lýsir hin upprunalega Phillips-kúrfan, eins og A.W. Phillips setti hana fram árið 1958?

- ☐ Andstætt samband milli vaxta og fjárfestinga
- ☐ Beint samband milli peningamagns í umferð og verðlags
- ☐ Beint samband milli hagvaxtar og verðbólgu
- ☐ **Andstætt samband milli atvinnuleysis og launahækkanna**